

Mijlpalen

Uitgelicht

- **Ondertekening Manifest GWI in de Grote Kerk**
Op 7 november 2007 ondertekende 26 maatschappelijke organisaties samen met de Gemeente Breda het 'Manifest en convenant GWI 2007-2010'.
- **Vaststelling gemeenteraad bestedingsplan GWI 2008**
Op 20 december 2007 stelde de gemeenteraad het bestedingsprogramma GWI 2008 vast. De subsidie van het SOB wordt vanaf 2008 structureel verhoogd met € 400.000 voor de ontwikkeling en de uitbouw van welzijnsdiensten en -voorzieningen in en rondom zorgkruispunten. Het Consumenten-wijkkeurteam, dat in de afgelopen periode een belangrijke rol heeft gespeeld bij de ontwikkeling van veilige voetgangersroutes, krijgt € 25.000 om de toegankelijkheid in de gebieden te toetsen.
Voor de geprioriteerde gebieden Hoge Vucht, Bavel, Teteringen, Belcrum/Doornbos/Linie, Prinsenbeek en Brabantpark/Heusdenhout is een budget beschikbaar gesteld van € 200.000 als aanvulling op de reguliere middelen van de instellingen, die samen op gebiedsniveau op basis van een uitvoeringsplan de GWI-doelen willen realiseren.
- **Uitreiking door wethouder Heerkens van het HKZ-certificaat aan Stichting Verpleeg- en Verzorgingshuis De Leystroom.**
Op 29 oktober heeft verpleeg- en verzorgingshuis De Leystroom het HKZ-certificaat (keurmerk voor Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) in ontvangst mogen nemen. Een keurmerk dat aangeeft dat De Leystroom aan alle voorwaarden voldoet om optimale zorg te kunnen bieden.
- **Uitreiking HKZ-certificaten locaties en teamposten Stichting Elisabeth**
Stichting Elisabeth ontving op 30 november uit handen van wethouder Heerkens tien HKZ-certificaten voor haar locaties en teamposten: vijf voor de locaties Overakker, Vuchterhage, De Donk, Westerviek en vijf voor de teamposten van Zorg Thuis.

- **Werkbezoek delegatie Kralingen-Crooswijk op 16 januari**
Op 16 januari bracht een delegatie van de Rotterdamse deelgemeente Kralingen-Crooswijk een werkbezoek aan Breda. Zij kreeg in zorgcentrum Raffy van onder andere John Beckers van de SOB en Juan Seleky, Gemeente Breda, uitleg over de ontwikkelingen en voortgang van het project Geschikt wonen voor iedereen.

55-plussers, ook wel de 'zilvervloot' genoemd, vormen binnenkort de grootste en kapitaalkrachtigste groep consumenten. Ze zijn kwaliteitsbewust en willen de dingen blijven doen, die ze gewend zijn. Nu mensen bereid zijn te betalen voor gezondheid-op-maat, dringt de vraag zich op of de Bredase zorgverleners hierop voldoende zijn voorbereid.

De naderende 'zilvervloot' voedt de zorgeconomie

Oudere consumenten zijn vaak actief en ondernemend. Veel senioren zijn bovendien kapitaalkrachtig. Ze vormen de belangrijkste factor voor wat men wel de 'zorgeconomie' noemt. Onderzoek toont aan dat medische zorg, verpleging en thuiszorg nu al een vijfde van het Bruto Nationaal Product vertegenwoordigt en dat het potentieel voor groei enorm is. Het lijkt erop dat West-Brabantse zorgorganisaties en het bedrijfsleven nog maar weinig met dit potentieel doen. Waar het om gaat, is dat er meer rekening wordt gehouden met de vraag en behoefte van mensen op het gebied van welbevinden. Dat betreft uiteraard niet alleen medische zorg en verpleging, maar in bredere zin 'de kwaliteit van leven'. Denk aan de gewenste leefstijl, gezondheid, het sociale netwerk, de regie over je leven en maatschappelijke participatie, maar ook aan vrije tijd en recreatie. Want ook als oudere wil je graag actief onderdeel van de samenleving blijven. Daarvoor moeten echter nieuwe zorg- en gezondheidsconcepten worden ontwikkeld. Op dit moment heeft de Gemeente Breda samen met de Kamer van Koophandel West-Brabant en de hogescholen Avans en NHTV een taskforce opgezet om daarmee aan de slag te gaan. Ook de 7^e Economische Barometer Breda gaat in op het veranderend consumptief gedrag van ouderen en de kansen die dit biedt voor het Bredase bedrijfsleven. Daarnaast worden de gevolgen van de vergrijzende arbeidsmarkt voor het bedrijfsleven in beeld gebracht. In de volgende GWI-Nieuws meer hierover.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Shared Service Center, afdeling Communicatie van de Gemeente Breda, telefoonnummer (076) 529 39 32.

Uitgave: Gemeente Breda
Tekst: Walter van de Calseyde, Breda – Fotografie: Kees Bennema, Breda
Drukker: NPN Drukkers, Breda – Oplage 1.000
Gemeente Breda Postbus 2521 4800 CM Breda
jma.rijnart@breda.nl www.breda.nl

10

GWI Nieuws

Geschikt wonen voor iedereen

Jaargang 6
Februari '08

Een mooi jaar voor GWI

2007 was een mooi jaar voor Geschikt wonen voor iedereen. Ik denk er met veel voldoening aan terug. Maatschappelijke organisaties en de Gemeente Breda hebben samen hard gewerkt om GWI dichterbij de mensen te brengen. Zo is het 'Manifest en convenant GWI 2007-2010' op 7 november ondertekend, heeft de gemeenteraad kennisgenomen van de GWI-ambities 2010 en heeft ze ingestemd met het bestedingsplan voor 2008. Daarnaast is ook de proeftuin Wmo eind vorig jaar inhoudelijk afgesloten.

Dit alles betekent dat er voldoende basis is om samen met onze maatschappelijke partners weer een extra impuls te geven om GWI op een systematische manier in de wijken vorm te geven. Ik noem er enkele op. De subsidie voor Stichting Ouderenwerk Breda (SOB) is structureel verhoogd met € 400.000. Daarmee kan de stichting de welzijnsfuncties in de zorgkruispunten en/of zorgsatellieten in een aantal gebieden in Breda verder ontwikkelen en verbeteren. Ook gaan we de afspraken die we met elkaar in het manifest hebben gemaakt zo goed mogelijk vertalen naar de verschillende wijken in Breda. We maken uitvoeringsplannen, waarbij de bestaande en reguliere plannen van onze maatschappelijke partners uitgangspunten zijn.

We gaan bovendien nóg beter luisteren naar de vraag van de klant: wat heeft de Bredanaar nodig om zelfstandig in zijn vertrouwde omgeving te kunnen blijven wonen en welke functies zijn daarbij voorwaarden? Netwerksamenwerking, een goede afstemming van het aanbod en integraal kijken naar de mensen om wie het gaat zijn daarbij belangrijke voorwaarden. Dat heeft de proeftuin Wmo wel bewezen. Overigens zijn de partners van de proeftuin Wmo nu bezig de resultaten van de proeftuin te borgen. Een mooi voorbeeld vind ik dat nu gekeken wordt hoe wijkmedewerkers van de Thuiszorg en huismeesters van de woningbouwcorporaties in trainingen 'breder' naar de klant leren te kijken, om problemen al in een vroegtijdig stadium te herkennen en te signaleren.

Kortom: 2008 belooft een goed GWI jaar te worden. Ik wens u alle succes met uw bijdrage!

Marja Heerkens, Wethouder Sociale Zaken, Wmo, Grondbeleid

Inhoud

- 2 Manifest legt afspraken voor de komende jaren vast
- 4 De Donk, veelpotige spin in Ulvenhouts zorgnetwerk
- 6 Zorgkruispunt Centrum 't Houwke draait op volle toeren
- 7 Uitgelicht
- 8 Geschikt wonen volgens Patrick Reijniers
- 9 "Het is de kunst gewoon te blijven doen"
- 10 Successtory Stichting Terp
- 11 Iets doen voor anderen zit Jan Roovers in het bloed
- 12 Mijlpalen

Van beleid naar uitvoering

Manifest legt afspraken voor de komende jaren vast

◀ Een trotse wethouder Marja Heerkens opende het GWI-symposium: "Er is vandaag sprake van een omslag. We gaan een nieuwe fase in, waarbij we het beste van het GWI-beleid gaan uitvoeren op gebiedsniveau. Het manifest is geen papieren tijger, maar een visiedocument met prestatieafspraken. Door ondertekening geven we gezamenlijk aan dat we bereid zijn verder te werken aan GWI. We gaan plannen maken die vastgelegd worden in een gebieds- of wijkconvenant, zodat we elkaar daar ook op kunnen aanspreken."

Op 7 november 2007 werd een belangrijke mijlpaal bereikt in het GWI-proces. 26 maatschappelijke instellingen ondertekenden samen met de Gemeente Breda het 'Manifest en convenant Geschikt wonen voor iedereen 2007-2010' tijdens een symposium in de Grote Kerk van Breda. Daarmee onderschrijven ze niet alleen de uitgangspunten van het GWI-beleid, maar ook de uitvoeringsafspraken tot 2011. Voor elk van de 15 GWI-gebieden gaan de samenwerkende organisaties aangeven wat zij willen en kunnen realiseren in de komende jaren.

◀ VNG-voorzitter Wim Kuiper sprak in zijn geïmproviseerde feestrede onomwonden van een unieke prestatie. "Dit symposium is een mooie gelegenheid om te kunnen voelen hoe de praktijk zich ontwikkelt. De invulling van de regierol, zoals de Gemeente Breda die met GWI en de Wmo oppakt, is precies wat de overheid vraagt van de gemeenten. Het bijzondere van de Bredase prestatie is dat bij dit soort processen veel collegeleden en partijen betrokken zijn. In de praktijk blijkt het dan dikwijls vrij lastig om iedereen achter je plannen te krijgen. Verder is het heel complex om fysiek en sociaal, en zorg en welzijn met elkaar te verbinden. Ook hier is Breda heel goed in geslaagd.

Tot slot is het van belang om in het GWI-proces van begin af aan de groepen erbij te betrekken waar het allemaal om gaat. Zoals dat hier gebeurt, met het gezamenlijk ondertekenen van een manifest, is essentieel. Want het gaat altijd om de persoonlijke factor. Ik durf te stellen: Breda is zeer goed bezig met een inspirerend voorbeeld voor de rest van het land."

▲ Aan het GWI-symposium namen ruim 100 vertegenwoordigers van 27 (maatschappelijke) organisaties deel. Ook waren vertegenwoordigers aanwezig van enkele andere gemeenten en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).

◀ Namens de Gemeente Breda tekende verantwoordelijk wethouder Marja Heerkens het manifest. De neuzen van alle GWI-partijen staan nu dezelfde kant op en de uitvoering kan beginnen.

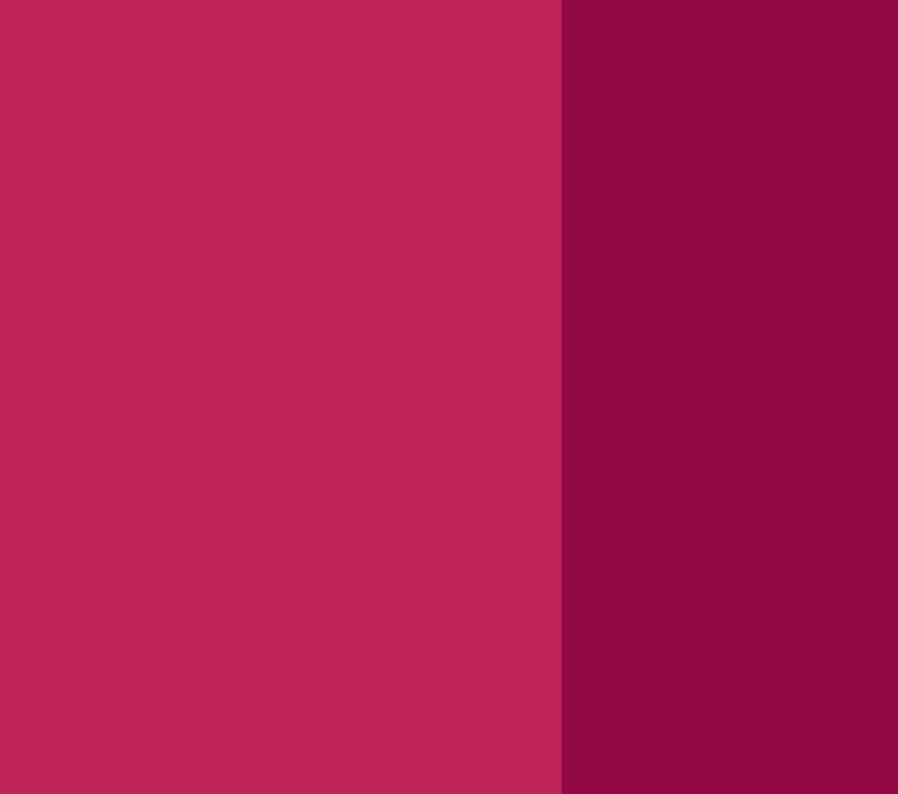

▶ Onder leiding van dagvoorzitter Henk Schol vond er een forumdiscussie plaats. Enkele vertegenwoordigers van GWI-organisaties en Eelco van Hout (Universiteit van Tilburg) spraken zich daarbij uit over de kansen en bedreigingen van GWI. Zo werd er geopperd om ook huisartsen en buurtverenigingen een signalerende rol te laten spelen binnen GWI. Iemand merkte op dat netwerken alleen functioneren als men elkaar de ruimte geeft en de lijnen van beneden naar boven lopen. Van Hout geeft aan dat er naast de ondertekenaars nog veel meer partijen zijn die iets te bieden hebben. De zorgkruispunten moeten evalueren tot een centraal punt in de buurt waar je voor van alles en nog wat terecht kunt. Dan gaat GWI letterlijk voor 'iedereen' werken. Niet alleen oudere mensen moeten geholpen worden, ook jongeren hebben behoefte aan activiteiten in hun wijk. De discussie laat zien dat er veel goede wil is en dat er een goed tempo is gemaakt, Breda staat op de kaart, maar zelfs een netwerk van zoveel betrokken instellingen kan niet alles in één keer oplossen.

▶ 26 maatschappelijke organisaties en Gemeente Breda ondertekenden het manifest en convenant, een belangrijke stap om de Bredase wijken en dorpen levensloopbestendig te maken. Dat gebeurt door woningen aan te passen en ervoor te zorgen dat zorg, welzijnsactiviteiten en winkels zo dicht mogelijk bij huis te vinden zijn. Daardoor kunnen mensen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen op de plaats waar ze dat het prettigst vinden.

“Dat is een belangrijke verbetering, want door de grote belangstelling werd het voor ons alleen steeds moeilijker om alle extramurale zorg in goede banen te leiden. Vanuit Elisabeth Zorg Thuis wordt nu de thuiszorg geregeld. De medewerkers kunnen vervolgens alleenstaande ouderen die dreigen te vereenzamen, stimuleren om in De Donk deel te nemen aan activiteiten of aan dagverzorging. Doordat we nu veel meer functies hebben, komen mensen hier makkelijker binnen. Al is het maar om een gratis kopje koffie te drinken. Het is niet meer de drempel van het verzorgingstehuis.”

Gevarieerd activiteitenprogramma

Cora Eikelenboom coördineert de meer dan 125 vrijwilligers en de vele activiteiten in De Donk. “Dat varieert van bingo

tot bloemschikken tot computers. Er is een goedgevuld weekprogramma waar heel veel belangstelling voor is, vooral ook van mensen uit het dorp en zelfs uit Breda en Chaam. Tot nu toe lukt het nog goed om alles te regelen, maar de vraag is hoe dat moet als er over een aantal jaren minder vrijwilligers zijn. Nu zijn dat vaak gepensioneerden en mensen die net in de vut zijn. Maar doordat mensen langer moeten gaan werken, valt deze laatste categorie weg. En jongeren zijn hier meestal niet voor te porren. Daarnaast voorzie ik een financieel probleem. In feite bekostigen wij veel van die activiteiten uit de intramurale gelden van de bewoners. De mensen uit het dorp nemen er gratis of tegen een beperkte vergoeding aan deel. Hoe lang is dat nog houdbaar? Ik moet wel telkens mijn personeel

inzetten ter ondersteuning. En als er op termijn minder vrijwilligers zijn, heb je meer beroepskrachten nodig. Met de toenemende vergrijzing neemt logischerwijs de deelname aan onze activiteiten toe, dus dan praat je over een aanzienlijke kostenpost. In het kader van GWI werkt De Donk met verschillende partners samen, waaronder de SOB. “Dat biedt wellicht mogelijkheden om ons activiteitenprogramma op een goede manier verder vorm en inhoud te geven”, oppert locatiemanager Albert van Loon.

De Donk, veelpotige spin in het Ulvenhoutse zorgnetwerk

Het afgelopen decennium heeft De Donk uiterlijk én functioneel enorme veranderingen ondergaan, vertelt locatiemanager Albert van Loon. “Het voormalige ‘bejaardentehuis’ functioneert nu als een dynamisch zorgkruispunt in Ulvenhout. We kunnen alle vormen van zorg en welzijn bieden aan ouderen, zowel binnen als buiten De Donk. Dat reikt zelfs tot in Galder en Chaam. Daarmee passen we perfect in het GWI-concept.”

Omslag

De Donk is momenteel een multifunctioneel complex voor intra- en extramurale zorg. “De 90 verzorgingsplaatsen van het voormalige bejaardentehuis zijn teruggebracht naar 40. Daarnaast hebben we 17 verpleeghuisplaatsen voor dementierenden. Die moesten voorheen noodgedwongen verhuizen naar een verpleeghuis in Breda. Ook hebben we 4 ‘zorghotelskamers’ waar mensen tijdelijk kunnen verblijven als ze bijvoorbeeld net zijn ontslagen uit het ziekenhuis of als hun kinderen op vakantie zijn. Dit loopt eigenlijk te goed, want we komen ondanks de recente nieuwbouw nu al plaatsen tekort. Mede door deze voorziening kunnen mensen wel langer thuis blijven wonen”, licht Albert van Loon toe. De zorg voor de huidige bewoners van De Donk is zwaarder dan vroeger, weet coördinator vrijwilligers Cora Eikelenboom. “Maar daar is De Donk nu goed op ingericht. We hebben onder meer appartementen voor echtparen, waarvan een van de partners dementerend is. Daarnaast hebben we 67 aanleunwoningen en diverse seniorenwoningen in de buurt.”

Uitdaging

Beiden beschouwen de omslag van bejaardentehuis naar zorgkruispunt als een welkome uitdaging. “Er is nu veel meer contact met de buitenwereld. Er komen hier dagelijks veel

mensen uit het dorp naar binnen. Daardoor hebben de bewoners van De Donk ook veel meer contacten en blijven ze op de hoogte van hun omgeving. Je ziet ze gewoon opleven als ze iets horen over de buurt waar ze vroeger gewoond hebben”, vertelt Cora. De Donk vervult sinds de afgelopen jaren ook veel nieuwe functies. “Naast dagverzorging hebben we ook groepsverzorging, waardoor mensen minder snel naar een verpleegafdeling moeten. Heel succesvol zijn ons restaurant en de bezorgingsdienst. Zeven dagen per week komen hier gemiddeld 30 tot 40 mensen uit het dorp eten. Dan hebben we maandelijks ook nog een drukbezocht themadiner. Je merkt dat alle ouderen die er gebruik van maken het heel bijzonder vinden en zich er dikwijls ‘netjes’ voor aankleden. Als ze na afloop ook nog koffie blijven drinken, zijn ze er een uur of drie mee zoet. Dat is voor hen leuk, maar door de ontmoetingskansen met anderen, ook voor onze vaste bewoners. Verder brengen we dagelijks bijna 50 maaltijden bij mensen thuis. Het goede neveneffect daarvan is, dat de vrijwilligers en medewerkers bij de bezorging hun ogen en oren goed de kost geven en zo signaleren of het goed gaat met de betreffende ouderen”, aldus Van Loon. Sinds De Donk bij Stichting Elisabeth is aangesloten fungeren ze met de extramurale zorg ook onder de paraplu Elisabeth Zorg Thuis.

GWl in de praktijk Zorgkruispunt Centrum 't Houwke draait op volle toeren

waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Dat is ook een grote aanwinst voor de wijk. We zouden nog graag een informatiepunt met deskundige vrijwilligers willen waar mensen kunnen binnenlopen voor informatie van de gemeente, woningcorporatie, Belastingdienst, SOB, Thuiszorg en dergelijke."

Ontmoetingsfunctie

De uitstraling van de nieuwbouw heeft de toeloop uit de wijk wel in een stroomversnelling gebracht, ervaart Cor. "We hebben ook de gebruikers er voortdurend bij betrokken. In de Werkgroep Interieur zaten ook mensen uit de wijk die konden meepraten over de gewenste invulling van het gebouw. Een goede vondst is de aparte ruimte voor het grand café, waardoor de overige recreatie-activiteiten daarnaast gewoon door kunnen gaan." Van 's ochtends half 10 tot 's avonds half 10 zijn ruim 40 vrijwilligers actief in het centrum. "We hebben 6 activiteiten per dag. Denk aan 'Meer bewegen voor ouderen', Dansconditie, PC-café, tekenen en schilderen, yoga, hobbyclub, bridgen, sjoelen, biljarten, handwerken, bingo en Kijk op kunst. Voor elk wat wils dus. Daarnaast hebben we incidentele activiteiten zoals het lentefeest, een rommelmarkt of carnaval. Er is hier elke dag veel bedrijvigheid. Van iedereen die hier komt, hebben we de naam- en adresgegevens. Zo weten we dat er steeds meer

mensen uit de wijk komen. Veel mensen hebben elkaar in 't Houwke voor het eerst ontmoet en kennen elkaar inmiddels al jaren."

Samenwerking op de werkvloer

De meerwaarde van Centrum 't Houwke zit nog in iets anders, weet Paul. "De grootste winst is volgens mij de samenbundeling van krachten. Voorheen kwam ik hier één keer per week, nu is de Thuiszorg hier dagelijks. Als er mensen bij Cor komen met vragen over hun gezondheid, stuurt hij ze door naar ons. Mensen die ik thuis bezoek wijs ik altijd op de vele activiteiten in 't Houwke. Ook met Ineke de Wee van WonenBreborg hebben we veel contact. Dat loopt eigenlijk vanzelf, doordat wij allemaal van de mensen zelf uitgaan. Je probeert de problemen zo goed en snel mogelijk op te lossen. Wij vormen een echt team en werken in een ideale situatie, omdat de lijntjes hier heel kort zijn." Al doende hebben ze een belangrijke signaleringsfunctie voor de wijk Heusdenhout. "Wij zien en horen hier heel veel. Door elkaar tijdig te informeren, kun je voorkomen dat mensen in hun huis verpieteren. Laatst sprak ik op straat een oudere man aan die achter een winkelwagentje vol diepvriesfrikadellen liep. Na het overlijden van zijn vrouw moest hij ineens dingen doen die hij nooit geleerd had. Die kreeg ik zo ver dat hij nu elke dag naar ons

wijkrestaurant komt. En ik stel Paul natuurlijk op de hoogte, zodat hij vanuit de Thuiszorg een oogje in het zeil kan houden", vertelt Cor.

In het wijkrestaurant kunnen mensen vijf dagen per week komen eten. "Dat willen we graag uitbreiden tot zeven dagen per week. De belangstelling is heel groot, vooral ook omdat het eten naar wens is. Het wordt bereid in de keuken van zorgcentrum De Ipelelaar en bij ons au bain-marie warm gehouden. Ook met deze activiteit kunnen we de eenzaamheid en depressieve gevoelens van ouderen tegengaan. En het is nog gezonder ook!" Paul: "Een ander voorbeeld betreft een echtpaar waarvan de echtgenote terminaal lag. In samenwerking met de huisarts en familie heeft Thuiszorg ervoor gezorgd dat mevrouw thuis kon blijven. Samen met WonenBreborg konden we regelen dat hun zoon uit het buitenland gebruik kon maken van de logeerkamer van 't Houwke. Voor de echtgenoot bood het grand café en andere SOB-activiteiten wat afleiding. Dit vind ik een goed voorbeeld van hoe je optimale en bijna 'holistische' zorg kan leveren door een goede samenwerking."

Sinds de opening van de nieuwbouw heeft Centrum 't Houwke wonen, zorg en welzijn onder één dak. Het is het prototype van GWl-beleid dat 'van onderaf' is ontstaan, vertellen SOB-beheerder Cor Wouters en Thuiszorg-wijkverpleegkundige Paul Lekatompessy eendrachtig.

"Samen met Ineke de Wee van WonenBreborg zochten we elkaar op als er een probleem met een cliënt moest worden opgelost. Dat ging vanzelfsprekend.

Wij zijn hier voor de mensen."

Van 'bejaardenhuis' naar zorgkruispunt

Aanvankelijk was het niet zo vanzelfsprekend dat mensen uit de wijk 't Houwke bezochten, herinnert Cor zich. "Dit wooncomplex werd vooral gezien als een 'bejaarden-tehuis' waar buitenstaanders niets te zoeken hadden. Het aanpalende Houwke werd daarmee vereenzelvd. "Een jaar of tien geleden was de drempel om zo maar even binnen te komen voor wijkbewoners te hoog. Doordat steeds meer mensen via de bridge- of sjoelclub de weg wisten te vinden, is er een doorbraak gekomen." Net als Cor is Paul van meet af aan bij 't Houwke betrokken. "Als ik bij oudere mensen in de wijk aan het werk was, stimuleerde ik hen vaak om de gezelligheid van 't Houwke op te zoeken. Het voordeel is dat het vlakbij het winkelcentrum ligt, waar ze geregeld komen. Behalve recreatieactiviteiten zijn hier in 't Houwke al jaren een eetpunt en een bibliotheek. Dat zijn allemaal goede hulpmiddelen om vereenzaming te bestrijden." In de loop der jaren groeide de belangstelling en groeide het gebouw uit zijn jasje. "In de nieuwbouw hebben we ook allerlei nieuwe functies kunnen toevoegen. Zo is er een ruimte waar bezoekers van de pc gebruik kunnen maken. Daar is veel belangstelling voor. De vele vrijwilligers geven vijf keer per week instructie. Nu kunnen ze met hun kleinkinderen in Australië e-mailen. Verder is er nu een gezellig grand café

Geschiedt wonen volgens Patrick Reijniers

1 Door zuurstofgebrek tijdens zijn geboorte heeft Patrick (15 jaar) de aandoening spastische cerebrale parese. Met name aan de linkerkant heeft hij last van zijn spasmen. De laatste jaren is er een progressieve verslechtering van Patricks looppatroon. Nu hij in de groei is, houdt zijn spierontwikkeling geen gelijke tred met zijn botontwikkeling. Daardoor staan zijn benen in een onnatuurlijke hoek en wordt het lopen extra bemoeilijkt. Toch is Patrick een bijzonder enthousiaste speler van het LG-team van hockeyvereniging Push. Daarvoor zat hij jarenlang op paardrijden bij 'Het bonte perdjé' in Bavel. Maar omdat hij zo gek is op balsporten, is hij dit jaar op hockey gegaan.

2 Deelname aan het LG-team betekent elke zaterdagochtend trainen op het miniveld. Dat is beter te belopen voor jongeren met een lichamelijke beperking. Het team heeft duidelijk een regionale functie, want er komen spelers uit West-Brabant en Tilburg naar Push, en zelfs eentje uit België. Een paar keer per seizoen spelen ze wedstrijden. Daarvoor rijden ze naar 's-Hertogenbosch, Maastricht en Amsterdam. In de winter hebben ze een zaal hockeytoernooi in Teteringen. Patricks ouders zijn vanzelfsprekend nauw bij het LG-team betrokken. Elke training en wedstrijd brengen en halen zij hun kind. Ze ervaren wekelijks dat hij het enorm naar zijn zin heeft.

3 In dit pand komt binnenkort een lunch-room, waar mensen met een beperking kunnen werken. Patrick wil er over een paar jaar misschien wel stage lopen en daarna gaan werken.

4 Een andere favoriete stek is de vissteiger langs de Mark bij Ulvenhout. Ook die is aangepast voor rolstoelgebruikers zoals Patrick.

5 Thuis speelt Patrick ook graag met een bal. Ook speelt hij spelletjes op zijn pc in zijn aangepaste stoel.

6 De situatie in Patricks leefomgeving is behoorlijk rolstoelvriendelijk. Daardoor kan hij zelfstandig op straat rondrijden. Behalve een rolstoel heeft Patrick ook een speciale driewielersfiets.

“Het is de kunst gewoon te blijven doen”

Geïntegreerd

Het LG-team van Push is opgericht voor jongeren die niet gebonden zijn aan een rolstoel en gehandicapt zijn door al dan niet aangeboren hersenletsel of aanlegstoornissen van bijvoorbeeld het ruggenmerg. “De huidige twee LG-teams zijn volkomen geïntegreerd in de club, maar daaruit ook heel natuurlijk voortgekomen. In 1995 speelde een jongen met een beperking in een regulier team en we zagen dat dat niet goed meer matchte. Eerder waren er al twee andere spelers om dezelfde reden afgehaakt. Toen hebben Marco, die destijds kinderfysiotherapeut was, en ik het initiatief genomen om meer van deze jongeren te verzamelen in een eigen team. We kregen alle medewerking van de club op voorwaarde dat we de extra begeleiding zelf organiseerden”, vertelt Marlouke. “Vanuit mijn werk op het Revalidatiecentrum herkende ik de jongeren waar het om ging. Ze hebben net zo veel behoefte aan sportbeleving als andere jongeren, maar voor hen was het niet mogelijk deel te nemen aan regulier hockey. Ik vond het meteen de moeite waard om me in te zetten voor een bijzonder team, tenminste als dat normaal zou kunnen functioneren in de club. Dat vertrouwen en respect hebben we bij Push afgedwongen en gekregen”, stelt Marco.

Ervaring opdoen

Veel voorbeelden om na te volgen waren er niet in Nederland. Sterker nog, Marlouke en Marco waren de eersten die werkenderweg de condities hebben geschapen om deze jongeren plezier in het hockey te kunnen bieden. “Aanvankelijk begonnen we met het aanpassen van een

ijshockeystick (die een groter vlak heeft) bij iemand voor wie het anders niet goed mogelijk leek om een bal te stoppen of te pushen. Na een tijdje vroeg de speler zelf om een normale stick, vooral ook om ‘normaal’ gevonden te worden”, herinnert Marlouke zich. “Naast zaken die het spelplezier aangaan, moeten uiteraard blessures voorkomen worden. Want ouders zijn daar natuurlijk heel beducht voor. Veiligheid stond bij ons van meet af aan voorop. Daarom speelden we aanvankelijk met een zachte straatbal en inmiddels met een variant waar de jongste jeugd ook mee speelt”, vult Marco aan. “Het begeleiden van deze jongeren vergt meer individuele aandacht dan bij reguliere teams. Naast lichamelijke beperkingen zijn sommige jongeren minder opdrachtgericht, of hebben soms gedragsstoornissen of emotionele problemen. Dat vraagt veel aandacht van de trainers, maar dat gaat geweldig. Meestal loopt er een fysiotherapeut rond, aangevuld met spelers uit het eerste heren- en damsteam. Dat vinden de spelers van de LG-teams natuurlijk geweldig en dat schept een mooie band. Zij zijn op zondag de fanatiekste supporters van de eerste teams”, weet Marco. Marlouke: “Overigens is een aantal LG-spelers inmiddels weer aangehaakt bij een regulier team, omdat ze het niveau aankunnen. Verder fluiten enkele LG-spelers al wedstrijden van reguliere teams. Dat is ook een teken dat ze volledig deel uitmaken van de club.”

Landelijk zendingswerk

Met deze ervaring zijn de initiatiefnemers het land doorgetrokken om andere clubs te bewegen ook een LG-team op te richten.

“We hebben een indrukmakende dvd gemaakt, die is ingesproken door Tom Egberts. Met onze aanpak hebben we ook de hockeybond kunnen overtuigen. Je ziet dat het fenomeen LG-hockey zich nu geleidelijk verspreidt over het land. Het is onze droom dat er ooit een Nederlands hockeyteam op de Paralympics speelt.” Sinds twee jaar is er een landelijke competitie van negen teams. “Wij hebben het vuurtje aangewakkerd en de clubs zijn er voortvarend mee aan de slag gegaan. Van Amsterdam tot Maastricht. Om te vermijden dat we elk weekend allemaal heel ver moeten reizen, spelen we in een aantal weekends in een toernooivorm”, licht Marlouke toe. Op dit moment zijn er bij Push al twee LG-teams: een voor jongeren tot 19 jaar en een voor senioren. Een groot succes dus. Maar wat is het basisrecept? Marco: “Je moet je club kennen en weten of een LG-team daarin past. Verder moet je weten wat je net een beetje anders moet doen om het voor deze doelgroep leuk te kunnen maken. Maar het belangrijkste ingrediënt is niets anders dan zo normaal mogelijk blijven doen. Hoe gaat het bij het reguliere hockey? Hoe kunnen we daar met enige aanpassing zo dicht mogelijk bij blijven? En niet onbelangrijk: jongeren met of zonder beperking gaan allemaal naar hetzelfde clubfeest. Niks apart dus, maar zoveel mogelijk hetzelfde. Dat werkt.” Nog een droom? Marlouke: “Het zou prachtig zijn als er ook een hockeyteam voor G-spelers (met een verstandelijke beperking) zou komen. Voor een echte hockeystad als Breda is dat toch niet meer dan normaal?”

Bouw 12 appartementen voor mensen met schizofrenie

De successtory van Stichting Terp

Niet alleen mensen met schizofrenie, maar ook hun ouders lopen geregeld tegen moeilijk of niet-oplosbare problemen aan. Daarom is het zo fijn om verslag te kunnen doen van een initiatief dat potentie en kansen herbergt. De bouw van het woonzorgcomplex waar mensen met de aandoening schizofrenie, naar verwachting, eind 2008 kunnen gaan wonen, is het gezamenlijke resultaat van een aantal ouders met enorm doorzettingsvermogen en enkele doortastende GWI-partijen. Het is nog maar het tweede in zijn soort in Nederland en nu al een project om trots op te zijn.

Een vaste plek

Loes Schneider is al jaren actief in Ypsilon. "Dat is de landelijke vereniging voor familieleden van mensen met schizofrenie. Al die ouders zijn in hoge mate ervaringsdeskundigen en mantelzorgers. Heel veel praktische zaken moet je voor ze regelen, zoals kleren kopen en financiën bijhouden. Ze voelen zich vaak onveilig en geraken makkelijk in een sociaal isolement. Je leeft daardoor dag en nacht heel intensief met de problematiek van je kind. Een van de knelpunten is dat ze nogal eens moeten verkassen, bijvoorbeeld van een instelling naar een woonverblijf en vervolgens naar zelfstandig wonen. Het gaat namelijk vaak om 'doorstroomprojecten'. Als ouder wens je eigenlijk maar één ding en dat is dat je kind permanent zelfstandig op een vaste plek kan wonen en na je eigen dood daar ook nog goed wordt verzorgd. In de tijd dat het Persoonsgebonden Budget is ingevoerd, stimuleerde de voormalige gedeputeerde Lambert van Nistelrooij me om met enkele ouders zelf het initiatief te nemen om woonruimte te realiseren. Dat gebeurde immers ook al door ouders van kinderen met een verstandelijke beperking."

Nieuwe doelgroep

Op dat moment waren mensen met psychiatrische problematiek echter nog geen doelgroep van MEE, noch van GWI. "Op een GWI-symposium heb ik actief andere ouders benaderd om mee te denken over het realiseren van een woonzorgcomplex, waar hun kinderen hun leven

lang kunnen blijven. Dankzij MEE is het balletje daarna snel gaan rollen. We kregen vergader-ruimte aangeboden en de medewerking van een consulente woonintegratie. Snel daarna hebben we de Stichting Terp opgericht. Die naam staat voor een 'beschermde plek'."

Terp zocht contact met allerlei externe partijen, zoals de gemeente, woningcorporaties en zorgaanbieders en ging overal informatie inwinnen.

"Van meet af aan stond voor ons vast dat elke bewoner een eigen voordeur zou krijgen. Door de aanwezigheid van een ontmoetingsruimte kunnen de bewoners niet in een isolement raken of verloederen. Er is ook een ruimte voor de wijkgerichte zorg- en dienstverlening. De zorg wordt georganiseerd door zorgcentrum De Werve.

Ook wilden we het complex niet te omvangrijk maken, omdat mensen met schizofrenie niet te veel prikkels aankunnen. We zijn toen in contact gekomen met een groep mensen uit Almere die daar met hetzelfde als wij bezig waren, maar dan voor 36 bewoners. Dat vonden wij te grootschalig."

Welkom in Ginneken

"Het hele project is door een aantal factoren in een stroomversnelling gekomen", vertelt Loes. "We hadden zelf al een zorgvisie geschreven, waarin we als ouders beschreven hebben welke zorg we voor onze kinderen wenselijk vinden. Daarvoor hebben we subsidie van de Provincie ontvangen. Het eerste exemplaar hebben we aangeboden aan wethouder Heerkens die erg achter ons initiatief staat. Met die zorgvisie konden we heel goed het zorgaanbod toetsen. Uiteindelijk bood zorgkruispunt De Werve op eigen initiatief zijn diensten aan, omdat zij naar doelgroepverbreding zochten. De Werve had al een afspraak met WonenBreburch over het realiseren van zorgappartementen in het Ginneken en wij pasten perfect in dat plaatje. Je kunt stellen dat Stichting Terp door de eendrachtige samenwerking van GWI-partners aan geschikte woonruimte komt."

De ontvangst van de plannen bij de bewoners van het Ginneken, herinnert Loes zich als 'een warm bad'. "Aanvankelijk lag de noodzakelijke sloop van de Maycrete-woningen gevoelig, maar toen men hoorde dat onze kinderen hier zouden komen wonen, toonde men zich bijzonder gastvrij. We hebben ze ook zorgvuldig geïnformeerd over wat men kan verwachten. Het gaat om gewone mensen met een zekere beperking. Wellicht kunnen zij in de toekomst iets voor de buurt betekenen door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk te doen."

Het komend jaar moeten er nog een paar hobbels worden genomen, weet Loes Schneider. "We kunnen nog wel wat sponsoring gebruiken voor het inrichten van de gemeenschappelijke ruimte en het verblijf van verzorgend personeel. Maar we zijn ervan overtuigd dat ook dat wel in orde komt."

Iets doen voor anderen zit Jan Roovers in het bloed

Behalve ondernemer en voorzitter van winkeliersvereniging

Valkeniersplein is Jan Roovers op en top vrijwilliger in het Ginneken.

"Sinds enkele jaren ben ik actief betrokken bij GWI, maar daarnaast

doe ik nog allerlei ander vrijwilligerswerk. Voor mij bestaat het

leven uit meer dan alleen werken en geld verdienen."

Regelaar

Jan is ongeveer acht jaar geleden door de gemeente benaderd om deel te nemen aan de eerste pilot van GWI in Breda-Zuid. "De insteek was om alle belanghebbende partijen in de projectgroep GWI Breda-Zuid te vertegenwoordigen. Ze wilden er graag een ondernemer bij die kon nagaan hoe mensen met een beperking zelfstandig in winkels functioneerden, of niet natuurlijk. Ik heb toen meteen een rondje langs de winkels aan het Valkeniersplein gedaan. Daar viel nog een hoop te verbeteren aan toegankelijkheid. Geleidelijk aan is dat gelukt, al blijft er altijd wat te wensen over. Zo is het niet zo simpel om in dit winkelgebied voor mensen met een beperking een toilet te realiseren dat vrij toegankelijk is." Hij is vooral een netwerker en regelaar. "Ik heb hier zelf al 34 jaar een fotozaak en ken alle ondernemers persoonlijk. Als er een beroep gedaan moet worden op de ondernemers van het Valkeniersplein dan stap ik zelf altijd op ze af. Dat werkt hier heel goed."

Boodschappentaxi

Een van de eerste GWI-activiteiten waar Jan aan meewerkte, was het organiseren van een 'boodschappentaxi'. "Allerlei vrijwilligers rijden dan met mensen die moeilijk ter been zijn of zelf geen vervoer hebben naar de winkels in het Ginneken. Daarnaast hebben we er voor gezorgd dat ze na de boodschappen even een kop koffie kunnen gaan drinken bij de bakker. Hij sponsort deze activiteit dus met zijn gastvrijheid en een paar pakken koffie per jaar. Ook de filiaalchef van Albert Heijn en vele anderen zijn heel meedenkend." Zo heeft een collega-winkelier ruimte beschikbaar gesteld voor de wijkconsulent. "Het is goed dat die hier in de buurt geregeld spreekuur kan houden. Mensen kunnen daar met hun vragen terecht en afspraken maken. Naast het consultatiebureau en het buurthuis zochten we naar een laagdrempelige locatie zoals een winkel. Je bereikt dan de hele doelgroep, want vrijwel iedereen gaat winkelen. Bovendien is een winkel overdag open als het nog licht is en een buurthuis meestal niet."

Vrijwilliger in hart en nieren

Jan Roovers vindt het als drukke ondernemer belangrijk om zich niet te beperken tot geld verdienen. "Ik vind mijn werk heel leuk, maar daarnaast zijn er nog zo veel andere leuke dingen. Vooral met andere mensen die het dikwijls wat minder makkelijk hebben. Ik ben begonnen als reisbegeleider voor mensen met een verstandelijke beperking. Wat later ben ik met vijf vrijwilligers zelf een reisorganisatie begonnen: 'Uit op maat'. Als een groepje mensen met een beperking bijvoorbeeld een dagje naar de Veluwe wil, dan organiseren wij dat voor hen. Inmiddels hebben we al 35 vrijwilligers." Ook kwam Jan in contact met medewerkers van de Blauwe Kamer. "Sindsdien rijd ik al een jaar of vijf elke veertien dagen met een blinde jongen op een tandem door het buitengebied. Na afloop gaan we samen een biertje drinken. Hij is echt mijn fietsmaat geworden. Ik heb in de praktijk geleerd om, als het ware, namens hem te kijken. Dat is heel leerzaam en je beleeft er zelf ook veel plezier aan."

